OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 25.8.2020

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia: HE 98/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on osallistunut hallituksen esitykseen sisältyvien audiovisuaalisia mediapalveluita koskevan direktiivin (AVMS) muutosten edellyttämien kansallisten säännösten valmisteluun. Direktiivi liittyy pääosin liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan. Alaikäisten suojelusta heidän kehitykselleen haitalliselta sisällöltä säädetään kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalle kuuluvassa kuvaohjelmalaissa.

Alaikäisten suojelu haitalliselta sisällöltä

Kuvaohjelmalaki täyttää voimassa olevassa muodossaan direktiivin vaatimukset suurelta osin. Direktiivi edellyttää kuvaohjelmalakiin kuitenkin seuraavia muutoksia:

- Kuvaohjelmalain säännösten, joiden tarkoituksena on lasten suojelu heidän kehitykselleen haitalliselta sisällöltä, soveltamisalaa laajennetaan Suomeen sijoittautuneisiin videonjakoalustapalveluihin.
- Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a §, joka koskisi pelkästään videonjakoalustapalveluita: ”Videonjakoalustan tarjoajan on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet lasten suojelemiseksi sellaisilta kuvaohjelmilta, jotka saattavat olla haitallisia lapsen kehitykselle. Toimenpiteiden tulee olla oikeassa suhteessa kyseessä olevien kuvaohjelmien luonteeseen ja niistä mahdollisesti aiheutuvaan haittaan ottaen huomioon videonjakoalustapalvelun koko ja tarjotun palvelun luonne. Toimenpiteet eivät saa johtaa sisällön ennakkotarkastukseen tai alustalle lataamiseen sovellettavaan suodatukseen.”
- Lain 2 §:n 3 momentin soveltamisalasäännöksellä videonjakoalustapalveluihin sovellettaisiin lain 8 §:ää käytännesäännöistä, 19 §:ää valvontaviranomaisesta, 20 §:ää yleisöpalautteesta, uutta 23 a §:ää videonjakoalustan tarjoajan tiedonantovelvollisuudesta, 25 §:ää huomautuksesta ja uhkasakosta sekä 26-28 §:ää valvontamaksusta ja sen suuruudesta, määräämisestä ja perimisestä.
- Kansallisen audiovisuaalisen instituutin tehtävänä olisi valvoa myös näiltä osin kuvaohjelmalaissa säädettyjen velvoitteiden noudattamista.

Medialukutaidon edistäminen

Suomi toteuttaa useilla eri tavoilla direktiivin 33 a artiklan edellyttämää medialukutaidon edistämistä.

Keskeinen toimija medialukutaidon ja mediakasvatuksen edistämisessä on Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI. KAVIn tehtävänä olisi direktiivin edellyttämällä tavalla

raportoida komissiolle medialukutaidon edistämiseksi ja kehittämiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

KAVIn tehtävänä on muun muassa edistää mediakasvatusta, kansalaisten kriittistä medialukutaitoa, lasten mediataitoja ja lapsille turvallista mediaympäristöä sekä tiedottaa lapsia ja mediaa koskevista asioista. Instituutti on mediakasvatuksen kansallinen keskus ja se tekee yhteistyötä eri sektoreiden toimijoiden kanssa. Viranomaistoiminnassa esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto edistää medialukutaitoa kuluttaja-asioissa, oikeusministeriö syrjinnän ja vihapuheen vastaisessa työssä ja poliisi nettipoliisitoiminnassaan.

Muut hallituksen esitykseen liittyvät huomiot ja näkökohdat

Eurooppalaisten teosten edistäminen. Ehdotuksessa ohjelmiston eurooppalaisuutta koskevat sähköisen viestinnän palvelulain 209 §:n vaatimukset laajenisivat televisiotoimijoiden ohella tilausohjelmapalvelujen tarjoajiin siten, että niiden tulisi varata eurooppalaisille teoksille vähintään 30 prosentin osuus ohjelmaluettelossaan ja varmistettava näiden teosten näkyvyys. Säännöksellä saatetaan voimaan AVMS-direktiivin 13 artiklan 1 kohta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta on tärkeää, että ohjelmiston eurooppalaisuusvaatimus tukee paitsi eurooppalaista ja suomalaista ohjelmatuotantoa ja siten kansallista kulttuuria, myös eurooppalaisen ja Euroopan ulkopuolisen ohjelmiston tasapuolista kohtelua ja näkyvyyttä Suomessa saatavilla olevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalveluiden kokonaisuudessa.